

A nődolgozók helyzete nyolc egyetemi könyvtárban

Az MSZMP Központi Bizottságának a nők politikai, gazdasági és szociális helyzetével kapcsolatos állásfoglalása és határozata fölhívta a figyelmet a társadalmi-gazdasági élet részterületein dolgozó nők helyzetét elemző vizsgálatok fontosságára is. A hazai könyvtárügyben — a nődolgozók igen magas aránya miatt — különösen fontos a női munkaerő helyzetének föltárása. (A könyvtárakban a nődolgozók aránya lényegesen meghaladja a nem termelő ágazatokban foglalkoztatott nők 46%-os részesedési arányát.)

Az alábbiakban a Művelődésügyi Minisztériumhoz tartozó 8 egyetemi könyvtárban végzett ilyen jellegű fölmérésünk főbb tapasztalatait foglaljuk össze. E könyvtárak szakalkalmazottainak száma a 26 országos jelentőségű tudományos és szakkönyvtár szakalkalmazotti létszámának több mint egynegyedét adja, tehát adataink megalapozott általánosító következtetésekre is alkalmasnak látszanak.

A 8 könyvtár 284 főfoglalkozású szakalkalmazottja közül 207 a nődolgozó (73%), s mindössze 77 a férfi (27%). A férfi dolgozók aránya csak egy könyvtárban haladja meg a 40%-ot, a többiben 11—33% között mozog. Adatainkból arra lehet következtetni, hogy a nődolgozók aránya a jövőben tovább fog emelkedni:

1. A nők korátlagos 38 év, a férfiaké 45 év.
2. A 30 év alatti dolgozóknál a férfiak aránya mindössze 13%-os s a 40 évnél fiatalabbak között is csak 18%-os.
3. A 8 könyvtárból az utóbbi három évben anyagi okok miatt eltávoztaknak több mint a fele férfi volt, s ezek többsége 30—40 év közötti. (Az eltávozások aránya egyébként is nagy, 11%-os.)

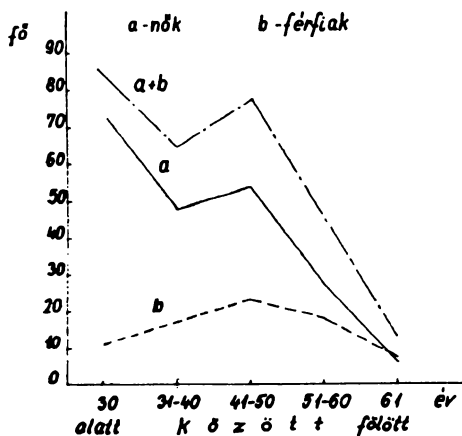
4. A könyvtárosi pályára a fiatal férfiak legfeljebb egyetemi végzettséggel jönnek. A középiskolát végzetek között a férfiak aránya csak 7,5%-os, ezen belül a 40 év alattiaknál mindössze 3%-os (2 fő!).

Az 1. sz. ábrán az is szembevetőd, hogy milyen nagy a létszámcsökkenés a 31—40 év közötti, ún. vállalkozó kedvű korosztálynál. Ennek valószínű magyarázatát — elsősorban — a jelenlegi bérezési lehetőségekben kereshetjük.

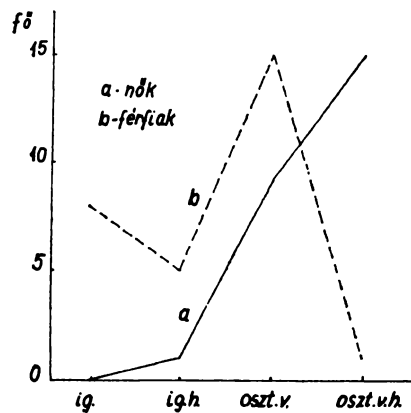
Feltűnő az is, hogy fiatalabb korátlaguk ellenére a nődolgozók képzettségi szintje lényegesen a férfiaké alatt marad:

	szakképzett	egyetemi végzettségű
a nődolgozók közül	62%	53%
a férfidolgozók közül	74%	90%

A nődolgozók aránya a vezetésben (7001—7006. kulcsszám) ugyan 46%-os, de szembevetőd, hogy csak a legalacsonyabb vezetői kategóriában számottevő a részesedésük; a három magasabb kulcsszámban csak 24%-os.

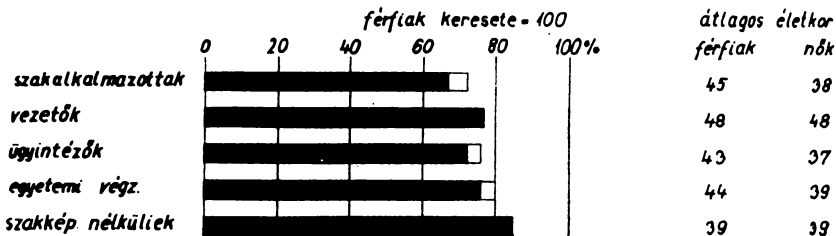
A szakalkalmazottak megoszlása nemek és életkor szerint

A vezetők megoszlása nemek szerint

A nők hátrányos helyzete állapítható meg a bérezésben is. (3. sz. ábra.) Az elmaradás mértékét nem lehet csak a különböző korátlag és az eltérő képzettségi színvonal következményeként tekinteni, hiszen azonos csoportokon belül, azonos — vagy számításal kiegészítéssel — életkor esetében is 15—20%-kal alacsonyabb a nők átlagbérszintje.

Megemlíthetjük, hogy a Központi Statisztikai Hivatal 1964. évi adatai szerint, országos viszonylatban a nődolgozók ke-

A nők átlagkeresete a férfiak átlagkeresetének százalékában

resete az „egyéb egyetemi végzettségűek”-nél 77%-a, az „egyéb középiskolai végzettségűek”-nél pedig 63 %-a a férfidolgozók keresetének.

Összefoglalás

Tekintettel arra, hogy nem várható a közeljövőben sem a könyvtárakon belül a nemek között kialakult jelenlegi arányok lényeges változása, mind a könyvtári munka, mind pedig a nődolgozók érdekében fokozottabban kell törődni a női munkaerő továbbfejlesztésének kérdésével. Képzettségi színvonaluk növelésével meg kell teremteni az alapját annak, hogy a nők a könyvtárak életében, munkájában, vezetésében alkotó módon

— arányuknak megfelelően — vehessenek részt. A könyvtári rutinmunkák végzésétől valóban nyitva álljon előttük az út a vezetőállások betöltéséig.

A nők átlagbér-színvonalának jelentékeny elmaradása miatt, a jövőben várható bérrendezés végrehajtásakor — a könyvtárak jellege és az egyéni munkavégzés értékelése mellett — külön figyelmet kell szentelni a nők bérhelyzetének megjavítására.

Széles körű és alapos vizsgálat alapján kellene elemezni a könyvtárakon belül kialakuló nő-férfi arány társadalmi-gazdasági okait, s a könyvtárak munkájára gyakorolt hatását.

d r. Z s á m b o k i L á s z l ó

Mi épül a Szamosközben?

A lakóházak állnak, minden családnak legalább egy szobája van télire. De mi lesz a középületekkel, többek között a népművelési objektumokkal? Szabolcs-Szatmárban 11 művelődési otthont kell újjáépíteni, 10 pedig helyreállítást kíván. Horváth Miklós, a megyei tanács művelődésügyi osztályvezetője október 30-án elmondotta: a középülettervek december 31-ig remélhetőleg elkészülnek. Falunként ugyanaz a tervezővállalat dolgoz ki minden közületi tervet. A szabolcsiak aggodalma kettős: elkészülnek-e a tervek december 31-re, s lesz-e majd építési kapacitás? A lakásépítő vállalatok elvonultak: egyesek ugyan megígérték, hogy visszajönnek, de ennél több kell, országos segítség.

Mi épül?

Jánkmajtison 796 négyzetméter alapterületű, tizenháromféle helyiségből álló művelődési ház: könyvtári övezete (kölcsonzó, olvasó és raktár) 45 négyzetméter lesz.* Ugyanilyen, csak valamivel kisebb (250 helyett 175 személyt befogadó) művelődési házat kap Nagyszekeres,

Méhtelek, Penyige, Tiszabecs és Tiszakóród, Kisaron, Milótán, Panyolán, Túr-istvándiban és Zsarolyánon 87 személyes klubkönyvtár épül. Ez a típus a következő helyiségekből áll: kis előadóterem (70 négyzetméter, 4,2 m-es magasságával filmvetítésre is alkalmas), könyvtári övezet (55 négyzetméter), klubövezet (40), szakkör (20), előcsarnok (30), iroda (15), büfé (8), ruhatár (6), mosdó (15), raktár (10). Mind a tizenegy intézményben helyet kap tehát a könyvtár, és — legalább ezekben a községekben — végleg a múlté lesz a nagytermes-öltözős, de semmi másból nem álló „kulturház”. A pénz állami költségvetésből rendelkezésre áll, a tervosztály — a művelődésüggyel egyetértésben — még júliusban kérte a tervezési kapacitás biztosítását, remélhetőleg tavasszal megkezdődik az építkezés is.

Zavaró momentumok persze akadtak. Megírtam a Népművelésben, hogy október 28—29-én a járási művelődésügyi osztályon és egy-két községben tájékoztatlanságot tapasztaltam az építkezés dolgában. Ezen nyilván segítettek.

Ami most szóra készített, az a nagyszekeres-zsarolyáni eset. November 17-én nem kulturális ügyben jártam ebben a

* Milyen mutatók alapján? Hiszen a szükséges alapterület 1000 lakosra 55 m², s a község 2000 lakosú! (A szerkesztőség)